

Komisja Nadzoru Finansowego

Rekomendacja G

dotycząca
zarządzania ryzykiem stopy procentowej w bankach

Warszawa, luty 2024 r.

Wstęp

Niniejsza Rekomendacja (dalej: Rekomendacja, Rekomendacja G) wydana jest na podstawie art. 137 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – *Prawo bankowe* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2488 z późn. zm.; dalej: ustawa *Prawo bankowe*), art. 12 ust. 1b ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461), art. 11 ust. 1 oraz art. 67 ust. 2 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 135) i zastępuje Rekomendację G Komisji Nadzoru Bankowego *dotyczącą zarządzania ryzykiem stopy procentowej w bankach* z 2002 r. (dalej: Rekomendacja G z 2002 r.) zawierającą zbiór zasad dotyczących dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie zmienności wyniku finansowego oraz miar wartości ekonomicznej, wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach niezagrażających bezpieczeństwu banku, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz przyjętymi przez bank regulacjami wewnętrznymi.

Rekomendacja G uwzględnia aktualne uwarunkowania w zakresie produktów generujących ryzyko stopy procentowej oraz technik zarządzania tym ryzykiem.

Bank powinien przestrzegać i wprowadzać postanowienia niniejszej Rekomendacji w zgodzie z obowiązującymi regulacjami, w szczególności spośród poniższego katalogu:

- Ustawa *Prawo bankowe*,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. *w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012* (Dz. Urz. UE z 2013 r., L 176 z 27.6.2013, str. 1, z późn. zm.),
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 r. *w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014* (Dz. Urz. UE z 2016 r., L 171 z 29.6.2016, str. 1, z późn. zm.),
- Wytyczne wydane na podstawie art. 84 ust. 6 dyrektywy 2013/36/UE określające kryteria identyfikacji i oceny ryzyka wynikającego z potencjalnych zmian stóp procentowych oraz zarządzania tym ryzykiem i jego ograniczania, a także oceny i monitorowania ryzyka spreadu kredytowego wynikającego z działalności w ramach portfela bankowego instytucji (EBA/GL/2022/14) z 20 października 2022 r. wydane przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA),
- Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 r. *w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach* (Dz. U. 2021 poz. 1045, z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 27 lipca 2021 r. *w sprawie szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego oraz dokonywania przez bank przeglądów strategii i procedur szacowania i stałego utrzymywania kapitału wewnętrznego* (Dz.U. 2021 poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. *w sprawie kryteriów i sposobu przeprowadzania badania i oceny nadzorczej w bankach* (t.j. Dz.U. 2022 poz. 1201).

Niniejsza Rekomendacja powinna być również stosowana w zgodzie z innymi Rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie wynikającym z ich przedmiotu uregulowania. Rekomendacja odnosi się do zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej w portfelu handlowym oraz w portfelu

bankowym. Gdy dana rekomendacja odnosi się tylko do jednego z portfeli, zostało to wskazane w jej treści.

Bank dostosowuje się do postanowień Rekomendacji z uwzględnieniem zasady proporcjonalności rozumianej jako adekwatne dostosowanie przyjętych rozwiązań do charakteru, rozmiaru i skali działalności banku, złożoności modelu biznesowego oraz profilu ryzyka banku.

W przypadku banków spółdzielczych działających w zrzeczeniu lub w systemie ochrony instytucjonalnej w rozumieniu ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o *funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1595, z późn. zm.) intencją nadzoru jest, by zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej zostały opracowane przy wsparciu banków zrzeszających lub jednostek zarządzających systemem ochrony instytucjonalnej, z uwzględnieniem indywidualnej specyfiki i profilu ryzyka każdego zrzeszonego banku oraz zasady proporcjonalności. W tych bankach proces tworzenia regulacji dotyczących zarządzania ryzykiem stopy procentowej, mimo aktywnej roli banku zrzeszającego lub jednostki zarządzającej systemem ochrony instytucjonalnej, nie może jednak stać w sprzeczności ze zdefiniowanym w poszczególnych rekomendacjach zakresem obowiązków i odpowiedzialnością statutowych organów zrzeszonych banków spółdzielczych.

Banki zrzeszające i jednostki zarządzające systemami ochrony instytucjonalnej powinny wspierać zrzeszone banki spółdzielcze w zakresie opracowywania narzędzi analitycznych na potrzeby pomiaru ryzyka stopy procentowej, w tym przygotowywania i przeprowadzania nadzorczych testów wartości odstających. Ponadto, intencją organu nadzoru jest aby jednostki zarządzające systemami ochrony monitorowały i kontrolowały ryzyko stopy procentowej na poziomie podmiotów współtworzących te systemy.

Zasady odnoszące się do polityki banku i szczegółowe wymagania ostrożnościowe w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej zostały określone w kolejnych rozdziałach tej Rekomendacji. Rekomendacja G określa również oczekiwany kierunek działań podejmowanych przez zarząd i radę nadzorczą banku w ramach procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Obszary objęte Rekomendacją

Rekomendacje stanowiące niniejszą regulację odnoszą się do spraw związanych z zarządzaniem ryzykiem stopy procentowej w bankach i dotyczą następujących obszarów:

- I. Zarząd i rada nadzorcza.
- II. Identyfikacja i pomiar ryzyka stopy procentowej oraz narzędzia wspierające proces zarządzania ryzykiem stopy procentowej.
- III. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej.
- IV. Monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka stopy procentowej.
- V. System kontroli wewnętrznej.

Postanowienia Rekomendacji G należy traktować jako uzupełniające przepisy ustaw i rozporządzeń oraz wytycznych EBA i nie powinny być interpretowane w sposób z nimi sprzeczny.

Komisja Nadzoru Finansowego oczekuje, że Rekomendacja G, stanowiąca załącznik do uchwały Nr 60/2024 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 26 lutego 2024 r. (Dz. Urz. KNF poz. 5) zostanie wprowadzona przez banki nie później niż do dnia 31 grudnia 2024 r.

Słowniczek stosowanych pojęć

Apetyt na ryzyko – rozumiany jako bieżąca i przyszła gotowość banku do podejmowania ryzyka.

CSRBB – ryzyko spreadu kredytowego w portfelu bankowym (ang. credit spread risk from the banking book).

EVE – wartość ekonomiczna kapitału (ang. economic value of equity) rozumiana zgodnie z Wytycznymi IRRBB i CSRBB.

IRRBB – ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym (ang. interest rate risk in banking book).

Kierownictwo banku – zarząd banku, dyrektorzy komórek organizacyjnych, działający samodzielnie lub łącznie, w zależności od wagi zagadnienia.

Metody pomiaru – metody pomiaru obejmujące zarówno modele, jak i inne metody niebędące modelami w rozumieniu Rekomendacji W.

Miary IRRBB – rozumiane zgodnie z Wytycznymi IRRBB i CSRBB.

Model – rozumiany zgodnie z Rekomendacją W.

NII – wynik odsetkowy netto (ang. net interest income).

Rekomendacja H – Rekomendacja H Komisji Nadzoru Finansowego *dotycząca systemu kontroli wewnętrznej w bankach*.

Rekomendacja S – Rekomendacja S Komisji Nadzoru Finansowego *dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie*.

Rekomendacja W – Rekomendacja W Komisji Nadzoru Finansowego *dotycząca zarządzania ryzykiem modeli w bankach*.

Rozporządzenie CRR – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE z 2013 r., L 176 z 27.6.2013, str. 1, z późn. zm.).

Rozporządzenie BMR – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014 (Dz. Urz. UE z 2016 r., L 171 z 29.6.2016, str. 1, z późn. zm.).

Ryzyko niedopasowania – rozumiane zgodnie z Wytycznymi IRRBB i CSRBB.

Ryzyko bazowe – rozumiane zgodnie z Wytycznymi IRRBB i CSRBB.

Ryzyko opcji klienta – rozumiane zgodnie z Wytycznymi IRRBB i CSRBB.

Nadzorczy test wartości odstających - (ang. Supervisory Outlier Test) test zdefiniowany w rozporządzeniu delegowanym Komisji wydanym na podstawie upoważnienia zawartego w art. 98 ust. 5a dyrektywy 2013/36/UE¹.

Wytyczne IRRBB i CSRBB – Wytyczne wydane na podstawie art. 84 ust. 6 dyrektywy 2013/36/UE określające kryteria identyfikacji i oceny ryzyka wynikającego z potencjalnych zmian stóp procentowych oraz zarządzania tym ryzykiem i jego ograniczania, a także oceny i monitorowania ryzyka spreadu kredytowego wynikającego z działalności w ramach portfela bankowego instytucji (EBA/GL/2022/14) Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego, 20.10.2022 r.

Znaczenie systemowe – znaczenie zgodne z kategorią przypisaną w procesie BION.

---

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz.Urz. UE z 2013 r., L 176 z 27.6.2013, str. 338, z późn. zm.).

I. Zarząd i rada nadzorcza

Rekomendacja 1

Zarząd banku jest odpowiedzialny za opracowanie i zatwierdzenie, w formie pisemnej lub elektronicznej, oraz zapewnienie przestrzegania polityki w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Rekomendacja 2

Zarząd ponosi odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem stopy procentowej. Zarząd banku powinien zapewnić zatrudnienie odpowiednio licznej i wykwalifikowanej kadry umożliwiającej efektywne zarządzanie ryzykiem stopy procentowej. Zarząd banku powinien wyznaczyć osoby odpowiedzialne za wprowadzenie i bieżącą realizację polityki banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Rekomendacja 3

Bank powinien opracować, w formie pisemnej lub elektronicznej, a następnie wprowadzić procedury zarządzania ryzykiem stopy procentowej, uwzględniające postanowienia polityki w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Rekomendacja 4

Rada nadzorcza, w ramach wypełniania swoich funkcji i odpowiedzialności za system zarządzania ryzykiem powinna nadzorować realizację polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Zarząd banku powinien co najmniej raz w roku dokonywać oceny przyjętej polityki w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej pod względem sposobu jej praktycznego stosowania oraz oceny potrzeby jej aktualizacji. Zarząd banku powinien poinformować radę nadzorczą o wynikach dokonanej oceny przyjętej polityki wraz z rekomendacjami ewentualnych koniecznych zmian.

Rekomendacja 5

Struktura organizacyjna banku, w sposób odpowiadający skali działalności i profilowi ryzyka, powinna zapewniać rozdzielenie funkcji pomiędzy jednostkami organizacyjnymi:

- a) przeprowadzającymi operacje mające wpływ na ryzyko stopy procentowej, w tym zarządzanie pozycją ryzyka stopy procentowej,*
- b) odpowiedzialnymi za identyfikację, pomiar, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka stopy procentowej.*

Rekomendacja 6

Bank powinien identyfikować ryzyko stopy procentowej w procesie planowania nowej działalności obejmującej wprowadzenie i rozwój nowych produktów i usług oraz wejście na nowe rynki, a także istotne zmiany dotychczasowych produktów i usług oraz zmiany na rynkach, na których jest obecny.

Wprowadzenie w banku nowego produktu finansowego powinno zostać poprzedzone formalnym procesem przygotowawczym obejmującym m.in. identyfikację wszystkich istotnych ryzyk (w tym wpływ tego produktu na ryzyko stopy procentowej), ustalenie limitów, zasad ewidencji księgowej, sprawozdawczości i pomiaru ryzyka oraz formalne zatwierdzenie przez kierownictwo banku.

II. Identyfikacja i pomiar ryzyka stopy procentowej oraz narzędzia wspierające proces zarządzania ryzykiem stopy procentowej

Rekomendacja 7

Bank powinien posiadać odpowiednie systemy wewnętrzne, bazy danych oraz narzędzia analityczne wspierające zarządzanie ryzykiem stopy procentowej. Funkcjonalność tych systemów wewnętrznych, baz danych i narzędzi analitycznych powinna wspierać bank w wypełnieniu wymagań regulacyjnych i stosowaniu wewnętrznych metod pomiaru ryzyka stopy procentowej.

Rekomendacja 8

Bank powinien posiadać wiarygodny i skuteczny proces identyfikacji i pomiaru ryzyka stopy procentowej.

Rekomendacja 9

Bank w ramach programu testów warunków skrajnych powinien przeprowadzać testy warunków skrajnych służące ocenie wpływu czynników rynkowych na ryzyko stopy procentowej.

III. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej na poziomie skonsolidowanym i ograniczanie ryzyka stopy procentowej

Rekomendacja 10

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej powinno odbywać się na poziomie jednostkowym i skonsolidowanym, jeżeli bank zobowiązany jest do spełnienia wymogów ustanowionych w częściach od drugiej do czwartej, części siódmej oraz siódmej A Rozporządzenia CRR na podstawie swojej sytuacji skonsolidowanej.

Rekomendacja 11

Bank powinien stosować zatwierdzone przez zarząd lub odpowiedni komitet limity ograniczające ryzyko stopy procentowej. Limity te powinny odzwierciedlać znaczenie systemowe, charakter, skalę i złożoność działalności banku. Wdrożone limity powinny zapewnić utrzymanie ekspozycji na ryzyko stopy procentowej zgodnie z apetytem banku na ryzyko stopy procentowej.

Rekomendacja 12

Bank powinien zapewnić, że stosowane mechanizmy ograniczania ryzyka stopy procentowej są adekwatne, wykonalne i w pełni zrozumiałe dla właściwych pracowników.

IV. Monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka stopy procentowej

Rekomendacja 13

Bank powinien posiadać system monitorowania ryzyka stopy procentowej, umożliwiający pozyskiwanie w szybki sposób informacji zarządczej i nadzorczej oraz szybką reakcję banku na zaistniałe zagrożenia.

Rekomendacja 14

Bank powinien posiadać rzetelny i wiarygodny system informacji zarządczej w obszarze ryzyka stopy procentowej umożliwiający efektywne podejmowanie decyzji. System ten powinien dostarczać informacji na temat ryzyka stopy procentowej na jakie narażony jest bank, umożliwiającą ocenę ryzyka stopy procentowej, w tym ocenę skutków decyzji kierownictwa oraz służyć monitorowaniu przestrzegania limitów.

V. System kontroli wewnętrznej

Rekomendacja 15

Bank powinien zapewnić, aby system kontroli wewnętrznej, funkcjonujący zgodnie z postanowieniami Rekomendacji H, obejmował obszar zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

I. Zarząd i rada nadzorcza

Rekomendacja 1

Zarząd banku jest odpowiedzialny za opracowanie i zatwierdzenie, w formie pisemnej lub elektronicznej², oraz zapewnienie przestrzegania polityki w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

- 1.1. Polityka w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej powinna wynikać z zatwierdzonej przez radę nadzorczą strategii zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności, w szczególności odzwierciedlać określony w strategii i zaakceptowany przez radę nadzorczą banku apetyt na ryzyko.
- 1.2. Polityka zarządzania ryzykiem stopy procentowej powinna określać w szczególności:
  - a) odpowiedzialność kierownictwa banku za zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz za sposób monitorowania tej działalności,
  - b) w zakresie identyfikacji, pomiaru i oceny ryzyka stopy procentowej zasady:
    - uwzględniania wszystkich istotnych dla banku czynników ryzyka, przy uwzględnieniu możliwych korelacji między nimi – również tych, które mogą się ujawniać tylko w warunkach skrajnych,
    - zapewniające właściwe i proporcjonalne podejście (w tym odpowiadające mu założenia) do pomiaru i oceny ryzyka stopy procentowej; dokonując alokacji kapitału wewnętrznego na ryzyko stopy procentowej należy również ująć różne rodzaje IRBB (ryzyko niedopasowania, bazowe, opcji klienta),
    - przeprowadzania testów warunków skrajnych badających wpływ czynników z otoczenia zewnętrznego banku na ryzyko stopy procentowej, zapewniające uwzględnianie zależności pomiędzy czynnikami ryzyka,
    - walidacji stosowanych w banku wewnętrznych metod pomiaru ryzyka stopy procentowej (zarówno opracowywanych przez bank, jak i dostarczanych przez dostawców zewnętrznych), jak również wprowadzania, wykorzystywania i oceny efektywności statystycznych narzędzi wspierających pomiar,
  - c) w zakresie akceptacji oraz ograniczania ryzyka stopy procentowej zasady:
    - uwzględniania w procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej, ryzyka wynikającego ze specyfiki oferty produktowej banku,
    - akceptacji założeń i parametrów przyjmowanych w procesie pomiaru ryzyka stopy procentowej
    - określania mieszczącego się w apetycie na ryzyko poziomu ryzyka stopy procentowej,
    - uwzględniania ryzyka stopy procentowej w procesie planowania nowej działalności,
    - uwzględniania ryzyka stopy procentowej w procesie szacowania kapitału wewnętrznego, łącznie z alokacją kapitału wewnętrznego oddzielnie na ryzyko stopy procentowej w portfelu handlowym i bankowym,

---

² W rozumieniu art. 78¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610, z późn. zm.).

- odpowiedniego doboru mechanizmów ograniczania ryzyka stopy procentowej, w tym zwłaszcza limitów ograniczających to ryzyko.
- d) w zakresie monitorowania ryzyka stopy procentowej zasady:
- monitorowania ryzyka stopy procentowej na poziomie jednostkowym i skonsolidowanym (jeśli zgodnie z rekomendacją 10 bank zarządza ryzykiem stopy procentowej na poziomie skonsolidowanym), z uwzględnieniem charakteru wyodrębnianych przez bank linii biznesowych,
  - monitorowania przestrzegania limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej,
  - postępowania w przypadku przekroczenia limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej,
  - określania zakresu i częstotliwości raportowania, w tym o przekroczeniach wysokości limitów, odbiorców raportów oraz komórek odpowiedzialnych za ich sporządzanie.
- 1.3. Polityka zarządzania ryzykiem stopy procentowej powinna zostać określona w osobnym dokumencie lub stanowić część polityki zarządzania ryzykiem rynkowym.
- 1.4. Zarząd powinien zapewnić dostosowanie polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej w przypadku istotnych zmian w profilu działalności banku lub otoczeniu makroekonomicznym.
- 1.5. Zarząd banku powinien zapewnić kompleksowe uwzględnienie obszaru zarządzania ryzykiem stopy procentowej w systemie zarządzania ryzykiem w banku, w tym pod kątem sprawozdawczości i przeglądu zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej, mechanizmów kontroli wewnętrznej i systemów informacji zarządczej.

Rekomendacja 2

Zarząd ponosi odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem stopy procentowej. Zarząd banku powinien zapewnić zatrudnienie odpowiednio licznej i wykwalifikowanej kadry umożliwiającej efektywne zarządzanie ryzykiem stopy procentowej. Zarząd banku powinien wyznaczyć osoby odpowiedzialne za wprowadzenie i bieżącą realizację polityki banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

- 2.1. Liczebność i przygotowanie kadry odpowiedzialnej za zarządzanie ryzykiem stopy procentowej powinny być na takim poziomie, aby bank zapewnił ciągłość zarządzania ryzykiem stopy procentowej w każdej sytuacji.
- 2.2. Do podstawowych zadań wyznaczonych przez zarząd banku osób odpowiedzialnych za wprowadzenie i bieżącą realizację polityki banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej powinno należeć:
- a) zapewnienie zgodności procedur wewnętrznych z przyjętą przez zarząd polityką,
  - b) określenie zakresu zadań, obowiązków i kontroli oraz odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej poszczególnych pracowników,
  - c) zapewnienie okresowej, niezależnej kontroli przyjętych procedur wewnętrznych oraz sposobu ich realizacji (kontrola ta może być przeprowadzana przez komórkę audytu wewnętrznego).

- 2.3. Wyznaczone przez zarząd osoby odpowiedzialne za wprowadzenie i bieżącą realizację polityki banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej powinny zapewnić zapoznanie się i zrozumienie przez pracowników stosowanych procedur.

Rekomendacja 3

Bank powinien opracować, w formie pisemnej lub elektronicznej, a następnie wprowadzić procedury zarządzania ryzykiem stopy procentowej, uwzględniające postanowienia polityki w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

- 3.1. Procedury w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej powinny m.in. określać tryb i metody:
- a) identyfikacji i pomiaru ryzyka stopy procentowej,
  - b) monitorowania procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej, ze szczególnym uwzględnieniem procedur zapewniających spełnienie wymogów określonych w przepisach prawa oraz regulacjach wewnętrznych,
  - c) ograniczania ryzyka stopy procentowej za pomocą odpowiedniego doboru mechanizmów, w tym zwłaszcza odpowiednich wskaźników i limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej,
  - d) raportowania (w tym zakres, częstotliwość, odbiorcy raportów, komórki odpowiedzialne za ich sporządzenie) poziomu ryzyka stopy procentowej, przestrzegania limitów oraz wyników działania modeli służących do oceny ekspozycji na ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym i portfelu handlowym,
  - e) wykorzystywania (w tym opis, zakres i sposób wykorzystania) narzędzi / systemów informatycznych stosowanych w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej,
  - f) przeprowadzania testów warunków skrajnych, z uwzględnieniem wszystkich czynników ryzyka stopy procentowej zidentyfikowanych przez bank jako istotne.

Pozostałe obszary, w których wymagane jest opracowanie procedur wewnętrznych, wskazane zostały w poszczególnych rekomendacjach.

- 3.2. W przypadku istotnej zmiany poziomu ryzyka, istotnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym, zmiany profilu ryzyka w działalności banku lub zidentyfikowania nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej, bank powinien wprowadzić niezbędne korekty i modyfikacje stosowanych procedur wewnętrznych.

Rekomendacja 4

Rada nadzorcza, w ramach wypełniania swoich funkcji i odpowiedzialności za system zarządzania ryzykiem powinna nadzorować realizację polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Zarząd banku powinien co najmniej raz w roku dokonywać oceny przyjętej polityki w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej pod względem sposobu jej praktycznego stosowania oraz oceny potrzeby jej aktualizacji. Zarząd banku powinien poinformować radę nadzorczą o wynikach dokonanej oceny przyjętej polityki wraz z rekomendacjami ewentualnych koniecznych zmian.

- 4.1. Zarząd nie rzadziej niż raz na pół roku powinien przekazywać radzie nadzorczej oraz komitetowi do spraw ryzyka, o którym mowa w art. 9cb ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo bankowe, lub połączonemu komitetowi, o którym mowa w art. 9cb ust. 5 tej ustawy (jeśli rada nadzorcza zleciła takiemu komitetowi bieżące monitorowanie systemu zarządzania ryzykiem), raporty o ponoszonym przez bank ryzyku stopy procentowej, wykorzystaniu limitów i skutkach decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Rada nadzorcza powinna zapewnić, by w razie konieczności zarząd banku podejmował odpowiednie działania naprawcze.
- 4.2. Ocena przyjętej polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej powinna w szczególności obejmować sprawdzanie skuteczności i adekwatności realizacji zasad polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej w prowadzonej działalności oraz analizę i ocenę wpływu ryzyka stopy procentowej na kapitał, płynność i wyniki finansowe banku.
- 4.3. Zarząd powinien nie rzadziej niż raz w roku przekazywać radzie nadzorczej, w ramach oceny adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, sprawozdania zarządu z dokonanej oceny przyjętej polityki zawierające informację o skuteczności i adekwatności realizacji zasad polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej wraz z oceną konieczności wprowadzenia w niej niezbędnych zmian.
- 4.4. Banki spółdzielcze mogą dokonywać oceny przyjętej polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej w ramach oceny realizacji strategii zarządzania ryzykiem.

Rekomendacja 5

Struktura organizacyjna banku, w sposób odpowiadający skali działalności i profilowi ryzyka, powinna zapewniać rozdzielenie funkcji pomiędzy jednostkami organizacyjnymi:

- a) przeprowadzającymi operacje mające wpływ na ryzyko stopy procentowej, w tym zarządzanie pozycją ryzyka stopy procentowej,
  - b) odpowiedzialnymi za identyfikację, pomiar, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka stopy procentowej.
- 5.1. Powyższy podział powinien być utrzymany na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej banku.

Rekomendacja 6

Bank powinien identyfikować ryzyko stopy procentowej w procesie planowania nowej działalności obejmującej wprowadzenie i rozwój nowych produktów i usług oraz wejście na nowe rynki, a także istotne zmiany dotychczasowych produktów i usług oraz zmiany na rynkach, na których jest obecny.

Wprowadzenie w banku nowego produktu finansowego powinno zostać poprzedzone formalnym procesem przygotowawczym obejmującym m.in. identyfikację wszystkich istotnych ryzyk (w tym wpływ tego produktu na ryzyko stopy procentowej), ustalenie limitów, zasad ewidencji księgowej, sprawozdawczości i pomiaru ryzyka oraz formalne zatwierdzenie przez kierownictwo banku.

- 6.1. Mające wpływ na ryzyko stopy procentowej nowe produkty finansowe, które bank zamierza wprowadzić do swojego portfela, w tym także oferowane klientowi, powinny stać się przedmiotem formalnego procesu przygotowawczego obejmującego:
  - a) opis celu (np. zabezpieczenie, spekulacja) i przesłanek o charakterze biznesowym uzasadniających wprowadzenie produktu,
  - b) analizę ryzyka stopy procentowej związanego z danym produktem,
  - c) opracowanie zasad pomiaru ryzyka stopy procentowej danego produktu, jego wyceny na potrzeby pomiaru ryzyka stopy oraz sprawozdawczości wewnętrznej, jak i zewnętrznej dotyczącej ryzyka stopy procentowej danego produktu,
  - d) właściwe dostosowanie narzędzi informatycznych wykorzystywanych na potrzeby pomiaru ryzyka stopy procentowej danego produktu, w tym zapewnienie niezbędnych danych,
  - e) opiniowanie danego produktu przez komórki operacyjne odpowiedzialne za identyfikację, pomiar oraz monitorowanie ryzyka stopy procentowej,
  - f) zatwierdzenie danego produktu przez kierownictwo banku (lub wyznaczone komitety),
  - g) stworzenie lub poszerzenie oraz zatwierdzenie mechanizmów kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmujących nowy produkt,
  - h) przeszkolenie pracowników, którzy będą obsługiwali produkt, zarówno od strony operacyjnej (ang. front office), jak i zaplecza (funkcje back-office, funkcje pomiaru, księgowości oraz sprawozdawczości) w zakresie charakterystyki finansowych właściwości produktu tak, aby posiadali niezbędną wiedzę na temat zagrożeń związanych z ryzykiem stopy procentowej danego produktu.
- 6.2. Proces przygotowawczy dotyczy w równej mierze produktów nabywanych / sprzedawanych na rynku międzybankowym, jak i oferowanych klientom poza tym rynkiem, produktów pełniących funkcję zabezpieczającą, jak i spekulacyjnych.
- 6.3. Szczególną uwagę należy poświęcić identyfikacji ryzyka produktów mających istotnie różne charakterystyki finansowe, ważne z punktu widzenia ryzyka stopy procentowej, w stosunku do istniejącego w banku portfela produktów (np. terminy przeszacowania oraz zapadalności i wymagalności, zasady spłaty kredytów oraz zasady wycofywania depozytów przed terminem, charakter oprocentowania).

- 6.4. Na etapie identyfikacji ryzyka produktów w procesie przygotowawczym należy również uwzględnić wymagania wynikające ze stosowania przepisów Rozporządzenia BMR.

II. Identyfikacja i pomiar ryzyka stopy procentowej oraz narzędzia wspierające proces zarządzania ryzykiem stopy procentowej

Rekomendacja 7

Bank powinien posiadać odpowiednie systemy wewnętrzne, bazy danych oraz narzędzia analityczne wspierające zarządzanie ryzykiem stopy procentowej. Funkcjonalność tych systemów wewnętrznych, baz danych i narzędzi analitycznych powinna wspierać bank w wypełnieniu wymagań regulacyjnych i stosowaniu wewnętrznych metod pomiaru ryzyka stopy procentowej.

- 7.1. Zarząd banku jest odpowiedzialny za stworzenie odpowiednich warunków, w tym za alokację adekwatnych środków finansowych na potrzeby sprawnego gromadzenia i przetwarzania informacji dla celów zarządzania ryzykiem stopy procentowej.
- 7.2. Systemy informatyczne i aplikacje stosowane przez bank do przeprowadzania, przetwarzania i zapisywania operacji oraz do identyfikacji, pomiaru i agregacji ekspozycji na ryzyko stopy procentowej, a także do generowania sprawozdań powinny zawierać dane (wewnętrzne i rynkowe) niezbędne do prawidłowej kalkulacji ekspozycji na ryzyko stopy procentowej, w tym dla IRRBB - kalkulacji zmian EVE i NII, przy czym:
- a) bank powinien dążyć do tego, aby systemy i aplikacje umożliwiały pełną rewaluację na danych o odpowiednim stopniu granularności, o ile nie stoi to w sprzeczności z zasadą proporcjonalności,
  - b) jeżeli kalkulacja miar IRRBB jest przeprowadzana na zagregowanych danych w ramach zdefiniowanych przez bank przedziałów czasowych, należy zapewnić co najmniej przedziały przewidziane w Załączniku II do Wytycznych IRRBB i CSRBB – Matrycy poziomów zaawansowania do pomiaru IRRBB. Stopień agregacji danych powinien być uzależniony od złożoności i liczby transakcji, tj. większa różnorodność, złożoność i liczba transakcji powinna prowadzić do uzyskania większej liczby kategorii zbiorczych, zagregowanych pozycji, alokowanych do zdefiniowanych przedziałów czasowych.

Rekomendacja 8

Bank powinien posiadać wiarygodny i skuteczny proces identyfikacji i pomiaru ryzyka stopy procentowej.

- 8.1. Bank powinien identyfikować ryzyko stopy procentowej, na które jest narażony (banki spółdzielcze są wyłączone ze stosowania lit. c, e, g, h):
- a) uwzględniając wszystkie istotne dla banku czynniki ryzyka stopy procentowej,
  - b) oceniając wszystkie istotne rodzaje ryzyka stopy procentowej w pozycjach bilansowych i pozabilansowych,
  - c) przeprowadzając analizy z uwzględnieniem wyodrębnianych przez bank różnych linii biznesowych i jednostek biznesowych,

- d) stosując metody i narzędzia umożliwiające systematyczną identyfikację ryzyka stopy procentowej,
  - e) uwzględniając ryzyko stopy procentowej wynikające ze specyfiki produktowej charakterystycznej dla danego banku,
  - f) uwzględniając ryzyko stopy procentowej wynikające z ekspozycji w portfelu bankowym i handlowym,
  - g) biorąc pod uwagę aktualnie prowadzoną oraz planowaną działalność,
  - h) biorąc pod uwagę rozwój sytuacji gospodarczej i sytuacji na rynkach finansowych oraz działania ich uczestników, z uwzględnieniem czynników makroekonomicznych,
  - i) wykorzystując testy warunków skrajnych, w szczególności nadzorczy test wartości odstających.
- 8.2. Bank powinien stosować narzędzia pomiaru ryzyka stopy procentowej zdefiniowane w procedurach zarządzania ryzykiem stopy procentowej, proporcjonalne do wielkości i złożoności banku oraz dostosowane do jego potrzeb. Procedury te powinny również uwzględniać specyfikę zarządzania ryzykiem stopy procentowej charakterystyczną dla danego rodzaju banku (banki komercyjne, spółdzielcze, specjalistyczne [hipoteczne, samochodowe]).
- 8.3. Opis zasad pomiaru ryzyka powinien jasno wskazywać, w oparciu o jakiego charakteru dane następuje wyznaczenie poziomu ryzyka, czy w oparciu o dane historyczne, aktualne, czy też dane uzyskane z dynamicznego prognozowania. Opis ten powinien wskazywać również, czy pomiar ryzyka opiera się na podejściu statycznym (np. statyczna luka stopy procentowej) czy dynamicznym, w którym upływ czasu jest jednym z kluczowych czynników oceny ryzyka.
- 8.4. Pomiar ryzyka stopy procentowej powinien:
- a) umożliwiać rzetelną i terminową ocenę wpływu ryzyka stopy procentowej na wyniki finansowe / rentowność, wypłacalność, płynność i zgodność z wymogami regulacyjnymi banku,
  - b) być dopasowany do znaczenia systemowego, charakteru, skali i złożoności działalności banku,
  - c) podlegać regularnym przeglądom z uwagi na zmiany w otoczeniu zewnętrznym, zmiany profilu ryzyka banku, a także obecną i przewidywaną działalność banku.
- 8.5. Dokonując pomiaru ryzyka stopy procentowej, bank powinien:
- a) stosować narzędzia pomiaru ryzyka stopy procentowej pozwalające monitorować i oceniać w adekwatny sposób poziom ryzyka stopy procentowej,
  - b) zapewnić, że stosowane metody odpowiadają charakterystyce produktów i usług banku, a ewentualne odstępstwa od tych zasad powinny być uzasadnione i omówione w informacji dotyczącej metody,
  - c) uwzględniać możliwość wystąpienia ujemnych stóp procentowych w stosowanych metodach i systemach pomiaru ryzyka stopy procentowej,
  - d) zapewniać, w celu dostarczenia wiarygodnego pomiaru, gromadzenie możliwie długich szeregów czasowych danych zawierających również informacje o historycznych zdarzeniach kryzysowych wykorzystywanych w projektowaniu scenariuszy warunków

skrajnych oraz, jeśli jest to zasadne, w modelach behawioralnych na potrzeby testów warunków skrajnych,

- e) określić, jak będzie traktował pozycje portfela bankowego o nieokreślonym terminie zapadalności / wymagalności (np. rachunki bieżące, depozyty a'vista) oraz pozycje o charakterze odnawialnym (np. kredyt w rachunku bieżącym) i wskazać, jak będzie analizował wrażliwość stanów (sald) aktywów i pasywów na zmiany stóp procentowych,
  - f) uwzględniać wszystkie rodzaje ryzyka stopy procentowej, w szczególności dla ryzyka stopy procentowej w portfelu bankowym: ryzyko niedopasowania, bazowe i opcji klienta, przy czym w przypadku ryzyka bazowego bank powinien m.in. uwzględniać istnienie różnych stawek referencyjnych w tej samej walucie w tym samym czasie, w szczególności wynikające z realizacji scenariusza zaniku kwotowania lub zmian dotyczących wskaźnika referencyjnego; jeżeli dany rodzaj ryzyka jest nieistotny w działalności danego banku, powinno to być wprost stwierdzone i uzasadnione,
  - g) uwzględniać w zasadach pomiaru ryzyka stopy procentowej kwestie związane z agregowaniem na poziomie całego banku ekspozycji, które mogą wynikać z różnego rodzaju działalności banku, np. udzielania kredytów, przyjmowania depozytów, zajmowania pozycji w portfelu handlowym, zarządzania transakcjami pochodnymi czy uruchamiania linii kredytowych,
  - h) brać pod uwagę różnice między kategoriami księgowymi i sprawozdawczością opartą o system księgowy a pojęciami i sprawozdawczością odnoszącymi się do zarządzania ryzykiem (np. jednakowe nazwy kategorii księgowej i odnoszącej się do zarządzania ryzykiem pomimo iż kategorie te nie są tożsame); bank powinien stosować pojęcia i kategorie odnoszące się do zarządzania ryzykiem,
  - i) uwzględniać ograniczenia dolne i górne oprocentowania instrumentów, wynikające z warunków kontraktowych oraz dobrych obyczajów, a także istniejącej i planowanej strategii cenowej banku dla tych instrumentów.
- 8.6. Stopień możliwej dezagregacji wpływu poszczególnych instrumentów i portfeli IRRBB na poziom ryzyka w portfelu bankowym powinien być dostosowany do skali i złożoności prowadzonej działalności.
- 8.7. System pomiaru ryzyka stopy procentowej powinien zawierać pełną i przejrzystą dokumentację, opisującą parametry uwzględniane przy pomiarze (np. rodzaje stóp procentowych, w tym wykorzystywane do wyliczania wartości bieżącej netto, formuły wyliczania wskaźników), metody pomiaru ryzyka, przyjmowane założenia i sposób wyznaczania stosowanych parametrów, a także źródła danych wewnętrznych i zewnętrznych. Przykładowo, w przypadku stosowania luki stopy procentowej, bank powinien określić zasady zaliczania pozycji bilansu do poszczególnych przedziałów przeszacowania, zwłaszcza pozycji o nieokreślonym terminie przeszacowania.
- 8.8. Metody pomiaru, a zwłaszcza założenia leżące u ich podstaw, powinny być poddawane okresowej analizie.
- 8.9. Bank stosujący modele w celu pomiaru ryzyka stopy procentowej powinien objąć je procesem zarządzania modelami zgodnie z obowiązującymi regulacjami, w szczególności z uwzględnieniem Rekomendacji W. Bank stosujący proste metody pomiaru, niepodlegające wymogom Rekomendacji W odnoszącym się do procesu zarządzania modelami, powinien

zapewnić okresowy i regularny przegląd stosowanych metod i ich założeń, z zapewnieniem niezależności prowadzonego przeglądu i zatwierdzeniem wyników takiego przeglądu na odpowiednim szczeblu kierownictwa banku. Wyniki przeglądu powinny być udokumentowane.

- 8.10. Osoby odpowiedzialne w banku za zarządzanie, analizę i monitorowanie ryzyka stopy procentowej powinny rozumieć ograniczenia wynikające z braku możliwości uwzględnienia wszystkich istotnych elementów ryzyka stopy procentowej w stosowanych metodach pomiaru.
- 8.11. Bank powinien dokonywać pomiaru i analizy ryzyka stopy procentowej w sposób ostrożny, zdając sobie sprawę z podstawowych ograniczeń i założeń zasad pomiaru. W wypadku założeń, które nie są w pełni spełnione, bank powinien określić błąd pomiaru. Wykaz zidentyfikowanych ograniczeń pomiaru, a także oceny ich wpływu na pomiar ryzyka powinien stanowić element dokumentacji metody pomiaru i stanowić element monitoringu metody pomiaru.

Rekomendacja 9

Bank w ramach programu testów warunków skrajnych powinien przeprowadzać testy warunków skrajnych służące ocenie wpływu czynników rynkowych na ryzyko stopy procentowej.

- 9.1. Bank powinien posiadać sporządzone w formie pisemnej i zatwierdzone przez radę nadzorczą banku zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych.
- 9.2. Bank powinien posiadać infrastrukturę umożliwiającą przeprowadzanie testów warunków skrajnych.
- 9.3. Testy warunków skrajnych powinny być przeprowadzane na poziomie jednostkowym i skonsolidowanym (jeśli zgodnie z rekomendacją 10 bank zarządza ryzykiem stopy procentowej na poziomie skonsolidowanym).
- 9.4. Z zastrzeżeniem rekomendacji 9.6, testy warunków skrajnych powinny obejmować analizę wrażliwości, analizy scenariuszowe oraz odwrotne testy warunków skrajnych.
- 9.5. Do obowiązków zarządu banku powinno należeć:
  - a) zapewnienie, aby założenia testów warunków skrajnych były odpowiednio konserwatywne,
  - b) zapewnienie, by rezultaty przeprowadzonych testów warunków skrajnych były wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem, a w szczególności w procesie zarządzania kapitałowego banku i oceny adekwatności kapitałowej banku, jak również przy podejmowaniu decyzji strategicznych i biznesowych,
  - c) dokonywanie przeglądu założeń, scenariuszy oraz rezultatów testów warunków skrajnych, przy czym w przypadku powołania przez zarząd banku odpowiedniego komitetu, na który deleguje on swoje uprawnienia w zakresie dokonywania przeglądów założeń scenariuszy testów warunków skrajnych, obowiązek dokonywania ww. przeglądów spoczywa na tym Komitecie.
- 9.6. Zakres i rodzaj przeprowadzanych testów warunków skrajnych powinien być współmierny do znaczenia systemowego, charakteru, skali i złożoności działalności banku.

- 9.7. Bank powinien co najmniej raz na kwartał przeprowadzać testy warunków skrajnych służące identyfikacji i określeniu ilościowemu ekspozycji na ryzyko stopy procentowej. Bank powinien posiadać zdolność do zwiększania częstotliwości przeprowadzania testów warunków skrajnych w szczególnych okolicznościach, takich jak niestabilne warunki rynkowe czy też jako odpowiedź na żądanie organu nadzoru.
- 9.8. W celu identyfikacji i analizy czynników ryzyka stopy procentowej bank może badać wpływ zmiany kluczowych założeń na rezultaty analiz scenariuszowych. Tego typu badania mogą dostarczyć dodatkowych informacji w zakresie stopnia podatności banku na zakłócenia powodowane przez te czynniki.
- 9.9. Scenariusze powinny zakładać różny charakter zmian struktur terminowych stóp procentowych, np. zmiany natychmiastowe i stopniowe, przesunięcia nierównoległe struktur terminowych stóp procentowych.
- 9.10. Zakładane zmiany stóp procentowych powinny być odpowiednio duże, zaś symulacje powinny uwzględniać taką różnorodność scenariuszy (także nierównoległe zmiany struktur terminowych stóp procentowych), aby móc oszacować potencjalne skutki zmian w relacjach między stopami procentowymi (tj. ryzyko niedopasowania oraz ryzyko bazowe), jak również zmian w ogólnym poziomie stóp procentowych.
- 9.11. Przy określeniu prawdopodobnych zmian stóp procentowych, banki mogą wykorzystywać techniki statystyczne, np. symulacje Monte Carlo, analizę wariancji / kowariancji, umożliwiające także weryfikację założeń na temat korelacji związanych z ryzykiem niedopasowania lub ryzyka bazowego. Należy przy tym zauważyć, że bardzo złożone metody symulacyjne, powinny być używane rozsądnie, tak aby nie stały się "czarnymi skrzynkami", generującymi wartości sprawiające wrażenie precyzyjnego pomiaru, ale które, w momencie ujawnienia ich szczegółowych założeń oraz parametrów, okazują się w istocie niezbyt dokładne lub bardzo trudne w interpretacji.
- 9.12. Wyniki testów warunków skrajnych ryzyka stopy procentowej powinny być uwzględniane w testach warunków skrajnych innych rodzajów ryzyka.
- 9.13. Założenia i scenariusze testów warunków skrajnych powinny podlegać przeglądowi co najmniej raz w roku lub z większą częstotliwością w sytuacji gwałtownych zmian warunków rynkowych lub biznesowych, aby zapewnić odpowiednią dla danego banku specyfikację i stopień dotkliwości. Przeglądy powinny uwzględniać zmiany warunków rynkowych, znaczenia systemowego, charakteru, skali i złożoności działalności oraz profilu ryzyka banku i strategii cenowej banku, a także faktyczne doświadczenia banku w zakresie radzenia sobie w sytuacjach skrajnych. Wynikające z przeglądu wybór scenariuszy (w tym uzasadnienie ich wyboru) oraz ocena adekwatności założeń powinny być udokumentowane.
- 9.14. Przy zachowaniu zasady proporcjonalności testy warunków skrajnych w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej powinny:
- a) uwzględniać założenia na temat zachowania klientów banku oraz rozwoju działalności banku, które powinny być spójne z każdym ze scenariuszy możliwych zmian stóp procentowych, który jest analizowany. W szczególności, w ramach procesu pomiaru ryzyka bank powinien ocenić jak terminy płatności, przeszacowania i przepływy środków

pieniężnych z instrumentów zawierających opcje klienta zmieniają się w poszczególnych scenariuszach,

- b) umożliwiać ocenę zmiany ekspozycji na ryzyko stopy procentowej na skutek zmian czynników ryzyka, włączając w to ryzyko wystąpienia krótkotrwałych, ale dużych strat wynikających z gwałtownych zmian poziomu stóp procentowych.

9.15. Przy zachowaniu zasady proporcjonalności – biorąc pod uwagę charakter działalności banku, ryzyko związane z jego działalnością biznesową, instrumentami finansowymi, oferowanymi produktami, źródłami finansowania oraz stopniem podatności na warunki skrajne – testy warunków skrajnych w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej powinny uwzględniać co najmniej (przy czym nie każdy test warunków skrajnych musi zawierać wszystkie wskazane elementy, ale łącznie testy przeprowadzane w danym cyklu, tj. pomiędzy przeglądami założeń i scenariuszy, powinny uwzględnić wszystkie wskazane elementy):

- a) wpływ zmian sytuacji gospodarczej i sytuacji na rynkach finansowych, które mogą przyczyniać się do materializacji ryzyka stopy procentowej,
- b) prawdopodobne zachowania innych uczestników rynku finansowego w sytuacji wystąpienia warunków skrajnych na rynku wraz z oceną, w jakim stopniu takie reakcje mogłyby pogłębić negatywne tendencje i zaostrzyć napięcia na rynku finansowym,
- c) wpływ czynników makroekonomicznych na ekspozycje w poszczególnych walutach oraz poziom stóp procentowych dla różnych walut,
- d) wpływ mało prawdopodobnych, ale możliwych zmian w korelacjach pomiędzy różnymi czynnikami ryzyka oraz znaczących i nietypowych zmian powiązanych czynników ryzyka, w szczególności wpływ załamania się założeń dotyczących korelacji pomiędzy zmianami stóp w różnych walutach.

9.16. Przy podejmowaniu decyzji na odpowiednim szczeblu zarządzania należy brać pod uwagę, z uwzględnieniem zasady proporcjonalności, wyniki wewnętrznych scenariuszy warunków skrajnych oraz scenariuszy szokowych określonych w rozporządzeniu delegowanym Komisji wydanym na podstawie upoważnienia zawartego w art. 98 ust. 5a dyrektywy 2013/36/UE³. Obejmuje to decyzje strategiczne lub biznesowe, alokację kapitału wewnętrznego oraz decyzje w zakresie zarządzania ryzykiem podejmowane przez radę nadzorczą, zarząd lub ich przedstawicieli. Wyniki testów warunków skrajnych należy również wziąć pod uwagę podczas ustalania i dokonywania przeglądu polityki i limitów dotyczących ryzyka stopy procentowej. W szczególności, powinny one stanowić podstawę:

- a) procesu planowania strategicznego banku,
- b) realizowania procesu zarządzania bankiem,
- c) zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
- d) ustalania limitów i innych mechanizmów ograniczania ryzyka,
- e) nowelizowania regulacji wewnętrznych.

---

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz.Urz. UE z 2013 r., L 176 z 27.6.2013, str. 338, z późn. zm.).

III. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej na poziomie skonsolidowanym i ograniczanie ryzyka stopy procentowej

Rekomendacja 10

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej powinno odbywać się na poziomie jednostkowym i skonsolidowanym, jeżeli bank zobowiązany jest do spełnienia wymogów ustanowionych w częściach od drugiej do czwartej, części siódmej oraz siódmej A Rozporządzenia CRR na podstawie swojej sytuacji skonsolidowanej.

- 10.1. W ramach skonsolidowanego zarządzania ryzykiem stopy procentowej, bank będący podmiotem dominującym powinien uwzględniać w skonsolidowanej ocenie i monitoringu ryzyka stopy procentowej ekspozycje podmiotów podlegających konsolidacji na różnego rodzaju ryzyka stopy procentowej, w szczególności ekspozycje, które mogłyby wywierać istotny, niekorzystny wpływ na sytuację finansową banku, generując straty oraz naruszając kapitał banku.

Rekomendacja 11

Bank powinien stosować zatwierdzone przez zarząd lub odpowiedni komitet limity ograniczające ryzyko stopy procentowej. Limity te powinny odzwierciedlać znaczenie systemowe, charakter, skalę i złożoność działalności banku. Wdrożone limity powinny zapewnić utrzymanie ekspozycji na ryzyko stopy procentowej zgodnie z apetytem banku na ryzyko stopy procentowej.

- 11.1. System limitów, w tym sposób ustalania limitów oraz miary, dla których są wprowadzane limity, powinien zostać określony w polityce zarządzania ryzykiem stopy procentowej i powinien być dostosowany do charakteru, wielkości, złożoności i adekwatności kapitałowej banku, jak również do jego zdolności do pomiaru ryzyka i zarządzania ryzykiem.
- 11.2. Główne limity powinny być zatwierdzone przez zarząd banku.
- 11.3. Bank powinien określać limity ograniczające ryzyko stopy procentowej na poziomie jednostkowym i skonsolidowanym (jeśli zgodnie z rekomendacją 10 bank zarządza ryzykiem stopy procentowej na poziomie skonsolidowanym) oraz w stosownych przypadkach, na poziomie poszczególnych podmiotów powiązanych, przy czym:
- a) struktura i poziom limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej powinny zapewniać utrzymanie ekspozycji na ryzyko stopy procentowej zgodnie z apetytem banku na ryzyko stopy procentowej;
  - b) wskazane jest używanie globalnych limitów, integrujących różnego typu ryzyka rynkowe, celem sprawnej kontroli całkowitego narażenia banku na ryzyko;
  - c) przyjęty poziom limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej powinien być właściwie uzasadniony i udokumentowany;
  - d) limity ograniczające ryzyko stopy procentowej powinny obejmować pozycje bilansowe i pozabilansowe;
  - e) limity ograniczające ryzyko stopy procentowej powinny uwzględniać stosowane w banku miary i wskaźniki odzwierciedlające zarówno normalne, jak i skrajne warunki.

- 11.4. W zakresie, w jakim może to być istotne z punktu widzenia zarządzania ryzykiem stopy procentowej, bank powinien rozważyć przyjęcie podlimitów ograniczających ryzyko wynikające z poziomu stóp procentowych ekspozycji, w szczególności wobec:
- a) poszczególnych jednostek gospodarczych, portfeli, rodzajów instrumentów finansowych, poszczególnych produktów, rynków lub walut,
  - b) różnych podtypów ryzyka (ryzyka niedopasowania, ryzyka bazowego, ryzyka opcji itp.).
- 11.5. W celu właściwego ustalenia poziomów limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej bank powinien zapewnić sobie dostęp do odpowiednich, wiarygodnych informacji ekonomicznych i ogólnorynkowych (np. wskaźniki makroekonomiczne, branżowe, informacje dotyczące trendów gospodarczych z uwzględnieniem projekcji wysokości stóp procentowych, kursów wymiany, analizy ryzyka politycznego, poziomów ratingów itd.).
- 11.6. Bank powinien wprowadzić rozwiązania gwarantujące, że przekroczenia lub potencjalne przekroczenia apetytu na ryzyko stopy procentowej lub limitów określonych przez bank, zostaną natychmiast zidentyfikowane a informacja na ten temat zostanie przekazana przełożonym, zgodnie z przyjętymi w banku procedurami. Bank powinien jednoznacznie określić, kto będzie informowany, w jaki sposób będzie prowadzona komunikacja oraz jakie działania następcze zostaną podjęte.
- 11.7. Informacja o przekroczeniu limitu powinna być każdorazowo przedstawiana zarządowi banku lub odpowiedniemu komitetowi, jeśli ten komitet zatwierdził dany limit, i zawierać przyczynę jego przekroczenia. Przy czym w przypadku limitów, wprowadzanych wewnętrznie w określonej jednostce banku, które są wykorzystywane dodatkowo w bieżącym zarządzaniu ryzykiem przez pracowników tej jednostki, dopuszcza się raportowanie przekroczenia limitu na poziomie dyrektora tej jednostki.
- 11.8. Bank powinien dokonywać regularnych (nie rzadziej niż raz w roku) przeglądów limitów oraz procedur stosowanych w przypadku ewentualnych przekroczeń limitów.

Rekomendacja 12

Bank powinien zapewnić, że stosowane mechanizmy ograniczania ryzyka stopy procentowej są adekwatne, wykonalne i w pełni zrozumiałe dla właściwych pracowników.

- 12.1. W celu wsparcia procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej bank powinien opracować zestaw poziomów ostrzegawczych dla limitów określonych jako najbardziej istotne, tzn. przynajmniej tych, które są raportowane zgodnie z rekomendacją 4.1. Poziomy te powinny być określone w sposób umożliwiający dokonanie oceny ryzyka i ewentualne podjęcie działań ograniczających ekspozycję banku na nowo powstałe ryzyko w przypadku wystąpienia negatywnych trendów.
- 12.2. Działania mające na celu ograniczenie ekspozycji banku na ryzyko stopy procentowej mogą obejmować przykładowo:
- a) ograniczanie zawierania dalszych transakcji w ramach określonego typu produktów,
  - b) zaostrzenie limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej,
  - c) zmianę struktury terminowej portfela – dopasowanie terminów przeszacowania,

- d) rozważenie redukcji zaangażowania w niektóre aktywa,
  - e) zmianę strategii biznesowej w taki sposób, aby przeciwdziałała nadmiernemu wzrostowi ryzyka stopy procentowej,
  - f) stosowanie różnego rodzaju zabezpieczeń (np. instrumentów pochodnych).
- 12.3. Bank powinien rozważyć, jakie mechanizmy ograniczania ryzyka mogą okazać się skuteczne w sytuacji wystąpienia na rynku warunków skrajnych.
- 12.4. Bank powinien aktywnie zarządzać ryzykiem stopy procentowej w ramach zdefiniowanych limitów oraz apetytu na ryzyko, biorąc jednak pod uwagę, że tego rodzaju aktywne zarządzanie może powodować wystąpienie kolejnych, nieprzewidzianych wcześniej ryzyk. Stąd istotna rola pracowników posiadających odpowiednią wiedzę i doświadczenie, potrafiących zidentyfikować źródło zaistniałych problemów wynikających z aktywnego zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

IV. Monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka stopy procentowej

Rekomendacja 13

Bank powinien posiadać system monitorowania ryzyka stopy procentowej, umożliwiający pozyskiwanie w szybki sposób informacji zarządczej i nadzorczej oraz szybką reakcję banku na zaistniałe zagrożenia.

- 13.1. Bank powinien dysponować kompleksowymi zasadami w zakresie monitorowania i raportowania o ryzyku stopy procentowej, ułatwiającymi efektywne podejmowanie decyzji. Mogą one stanowić część funkcjonujących w banku zasad monitorowania i raportowania i powinny być dostosowane do wielkości i profilu ryzyka.
- 13.2. Bank powinien monitorować zmiany makroekonomiczne, które mają znaczenie dla zmian stóp procentowych oraz innych czynników warunkujących to ryzyko.
- 13.3. W banku powinny funkcjonować procesy zapewniające aktywne monitorowanie i bieżące reagowanie na wszystkie istotne zmiany poziomu ryzyka stóp procentowych.
- 13.4. Bank powinien na bieżąco dokonywać oceny i dostosowywać swoją działalność do celów strategicznych, by uniknąć nagromadzenia niepożądanych czynników mających wpływ na wzrost ryzyka stopy procentowej.
- 13.5. Bank powinien przeprowadzać regularne analizy portfeli oraz ekspozycji, w tym analizy trendów i uwzględniać wyniki tych analiz podczas tworzenia i weryfikacji prawidłowości procedur i limitów, zestawów poziomów ostrzegawczych dla zdefiniowanych limitów lub innych mechanizmów ograniczania ryzyka stopy procentowej.
- 13.6. System monitorowania ryzyka stopy procentowej powinien umożliwiać generowanie informacji i raportów pozwalających zarządowi banku prawidłowo wypełniać swoje obowiązki związane z zarządzaniem tym ryzykiem. Jakość, szczegółowość oraz częstotliwość gromadzonych i prezentowanych analiz powinna umożliwiać określenie przez zarząd banku, czy i w jakim stopniu realizowana jest polityka banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Rekomendacja 14

Bank powinien posiadać rzetelny i wiarygodny system informacji zarządczej w obszarze ryzyka stopy procentowej umożliwiający efektywne podejmowanie decyzji. System ten powinien dostarczać informacji na temat ryzyka stopy procentowej na jakie narażony jest bank, umożliwiając ocenę ryzyka stopy procentowej, w tym ocenę skutków decyzji kierownictwa oraz służyć monitorowaniu przestrzegania limitów.

- 14.1. System informacji na temat ryzyka wymaga szczególnej uwagi zarządu i alokacji środków niezbędnych do wprowadzenia sprawnych systemów informatycznych oraz zapewnienia odpowiedniej kadry.
- 14.2. System informacji zarządczej powinien dostarczać rzetelnej, dokładnej i terminowej informacji o ryzyku stopy procentowej pozwalającej na ocenę ryzyka w sposób całościowy i zintegrowany, tj. z uwzględnieniem wszystkich istotnych dla banku rodzajów ryzyka stopy procentowej, a jednocześnie nie w sposób izolowany, ale w ścisłym powiązaniu z innymi rodzajami ryzyka, takimi jak ryzyko kredytowe, płynności czy ryzyko walutowe. System informacji zarządczej powinien umożliwiać w razie potrzeby niezwłoczne uzyskanie dostępu do danych przekrojowych według różnych produktów oraz obszarów działalności.
- 14.3. System informacji zarządczej powinien dawać możliwość oceny zgodności działań banku z przyjętą strategią i planem finansowym.
- 14.4. Przekazywane raporty powinny zawierać odpowiedni zakres informacji dla danego poziomu zarządzania (np. rady nadzorczej, zarządu banku, kadry kierowniczej wyższego szczebla) i dla konkretnej sytuacji banku i otoczenia gospodarczego. Dane powinny być odpowiednio zagregowane (według poziomu konsolidacji i waluty) oraz powinny podlegać regularnej weryfikacji.
- 14.5. Informacja dla komórek banku zarządzających ryzykiem stopy procentowej powinna zawierać odpowiedni poziom szczegółowości danych oraz właściwe rodzaje danych, istotne dla pomiaru ryzyka.
- 14.6. Przygotowywane raporty powinny zawierać odpowiednie informacje zarówno na poziomie jednostkowym, jak i skonsolidowanym (jeśli zgodnie z rekomendacją 10 bank zarządza ryzykiem stopy procentowej na poziomie skonsolidowanym), stosownie do ustanowionej struktury limitów, charakteru linii biznesowych i struktury organizacyjnej banku.
- 14.7. Informacje dostarczane dla celów zarządczych powinny umożliwić podejmowanie decyzji. Dane powinny być przekazywane terminowo i bez opóźnień, z każdego obszaru działalności banku, który wywiera wpływ na ryzyko stopy procentowej banku.
- 14.8. Określając zakres i częstotliwość raportowania miar ryzyka, bank powinien uwzględniać istotność i charakter czynników ryzyka, w szczególności w odniesieniu do ich zmienności, poziom apetytu na ryzyko, profil ryzyka oraz zmiany w otoczeniu banku.
- 14.9. Raporty dla zarządu banku oraz komitetów zajmujących się ryzykiem stopy procentowej powinny być dostarczane z częstotliwością nie mniejszą niż raz na miesiąc dla portfela bankowego, zaś dla portfela handlowego wskazana jest większa częstotliwość. Raporty

te powinny zawierać porównanie bieżących ekspozycji z limitami.

- 14.10. Zarząd oraz komitet zajmujący się ryzykiem stopy procentowej powinien cyklicznie omawiać podatność banku na ryzyko stopy procentowej.
- 14.11. Raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej powinny przedstawiać informacje na odpowiednim poziomie szczegółowości (tj. dostosowanym do odbiorcy raportu – poziom szczegółowości powinien być skorelowany ze szczeblem organizacji – im niższy szczebel, tym wyższa szczegółowość), aby umożliwić radzie nadzorczej oraz zarządowi banku ocenę wrażliwości banku na zmiany warunków rynkowych i innych istotnych czynników ryzyka, w szczególności w odniesieniu do portfeli, które mogą potencjalnie podlegać znacznym zmianom rynkowym. Treść raportów powinna odzwierciedlać zmiany profilu ryzyka banku i zmiany w otoczeniu gospodarczym oraz powinna umożliwiać porównanie bieżącej ekspozycji z limitami.
- 14.12. Bez względu na to, że rodzaje raportów sporządzanych dla rady nadzorczej oraz zarządu będą się różnić w zależności od struktury portfela banku, powinny one uwzględniać następujące elementy (przy czym nie wszystkie wskazane elementy muszą być uwzględnione w każdym raporcie):
- a) podsumowanie łącznych ekspozycji banku na ryzyko stopy procentowej, w tym informacje na temat ekspozycji na ryzyko niedopasowania, ryzyko bazowe i ryzyko opcji; informacje na temat ekspozycji na ryzyko niedopasowania powinny obejmować przynajmniej lukę przeszacowania uwzględniającą wszystkie pozycje wrażliwe na zmiany stóp procentowych; strategię determinującą poziom i ukierunkowanie IRRBB powinny zostać zidentyfikowane i objaśnione,
  - b) informację na temat wykorzystania i przestrzegania przyjętych limitów stopy procentowej,
  - c) wyniki testów warunków skrajnych, nadzorczych testów wartości odstających oraz oceny wrażliwości na kluczowe założenia i parametry,
  - d) ocenę zgodności działania banku ze strategią i zasadami polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
  - e) podsumowanie przeglądów strategii, procedur i adekwatności systemów pomiaru ryzyka stopy procentowej, w tym wszelkich ustaleń audytorów wewnętrznych i zewnętrznych lub innych równoważnych podmiotów zewnętrznych (na przykład doradców).
- 14.13. Raporty dla zarządu powinny ponadto zawierać następujące elementy:
- a) kluczowe założenia dotyczące modelowania, takie jak charakterystyka depozytów o nieustalonym terminie wymagalności, wcześniejsza spłata kredytów o oprocentowaniu stałą lub okresowo stałą stopą procentową⁴, wcześniejsza wypłata depozytów terminowych, zaciągnięcie zobowiązań, agregacja walut i traktowanie marż handlowych,
  - b) szczegółowe informacje na temat wpływu kluczowych założeń dotyczących modelowania na miary IRRBB, obejmujące zmiany założeń w różnych scenariuszach dla ryzyka stopy procentowej,
  - c) szczegółowe informacje na temat wpływu instrumentów pochodnych stopy procentowej

---

⁴ Kredyty o oprocentowaniu okresowo stałą stopą procentową wprowadzone zgodnie z Rekomendacją S.

na miary IRRBB,

- d) szczegółowe informacje na temat wpływu instrumentów wycenianych do wartości godziwej, w tym aktywów i zobowiązań poziomu 3⁵, na miary IRRBB.

- 14.14. W celu zapewnienia możliwości przygotowania szybkiej, pełnej i rzetelnej informacji bank powinien zapewnić efektywną współpracę między jednostkami organizacyjnymi banku dostarczającymi dane, przetwarzającymi dane i generującymi raporty oraz odpowiedniej jakości systemy informatyczne. Zwłaszcza istotna jest rola jednostek organizacyjnych banku, których operacje mogą wywierać istotny wpływ na ryzyko stopy procentowej banku.
- 14.15. Bank powinien zapewnić komórce banku odpowiedzialnej za pomiar oraz monitorowanie ryzyka stopy procentowej dostęp do niezbędnych informacji od komórek sprawozdawczości, rachunkowości, departamentu technologii informatycznej oraz departamentów odpowiadających za zarządzanie poszczególnymi liniami biznesowymi, np. kredytowego, gospodarki pieniężnej.

V. System kontroli wewnętrznej

Rekomendacja 15

Bank powinien zapewnić, aby system kontroli wewnętrznej, funkcjonujący zgodnie z postanowieniami Rekomendacji H, obejmował obszar zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

- 15.1. Regulacje wewnętrzne określające zasady i sposoby kontrolowania powinny być sporządzone w formie pisemnej i przyjęte przez zarząd banku. Wprowadzając lub zmieniając regulacje dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej bank powinien uwzględnić:
  - a) jakość i skuteczność zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
  - b) dokładność oraz terminowość okresowego raportowania do zarządu,
  - c) podział obowiązków w obszarze zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
  - d) zgodność procedur i regulaminów z zewnętrznymi regulacjami.
- 15.2. Bank powinien zidentyfikować podstawowe obszary podlegające systemowi kontroli wewnętrznej. Wśród najistotniejszych należy wskazać:
  - a) odpowiedni podział obowiązków w banku w ramach wewnętrznej struktury w banku, obejmującej stanowiska odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem stopy procentowej,
  - b) weryfikację stosowania procedur dotyczących zarządzania ryzykiem stopy procentowej, w tym weryfikację i rejestrowanie wszelkich odstępstw od stosowania tych procedur,
  - c) weryfikację struktury i poziomu limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej, zasad ich zatwierdzania oraz podejmowania działań zapobiegających ich przekraczaniu,
  - d) weryfikację systemu informacji zarządczej i nadzorczej, obejmującą m.in. szybkość, rzetelność oraz dokładność przekazywanej do kierownictwa banku, jednostek podejmujących decyzje w zakresie zarządzania aktywami i pasywami, a także organów nadzoru, informacji na temat ryzyka stopy procentowej,

---

⁵ Poziom określony zgodnie z hierarchią ustalania wartości godziwej (MSSF13).

- e) kontrolę systemów informatycznych i aplikacji oraz jakości danych wewnętrznych i zewnętrznych stosowanych do pomiaru ryzyka stopy procentowej.
- 15.3. Czynności wykonywane w ramach systemu kontroli wewnętrznej w obszarze zarządzania ryzykiem stopy procentowej powinny być dokonywane regularnie, w zależności od zidentyfikowanego profilu i poziomu ryzyka.
- 15.4. System kontroli wewnętrznej powinien również zapewnić, aby informacja o wyjątkach od przyjętych zasad, obowiązujących procedur, regulacji i limitów lub ich naruszeniu była w odpowiednim czasie przekazywana zarządowi banku.